

SL

SL

SL

EVROPSKA KOMISIJA

VISOKA PREDSTAVNICA UNIJE ZA
ZUNANJE ZADEVE IN VARNOSTNO
POLITIKO

Bruselj, 8.3.2011
COM(2011) 200 konč.

SKUPNO SPOROČILO
EVROPSKEMU SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

PARTNERSTVO ZA DEMOKRACIJO IN SKUPNO BLAGINJO
Z DRŽAVAMI JUŽNEGA SREDOZEMLJA

SKUPNO SPOROČILO
EVROPSKEMU SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

PARTNERSTVO ZA DEMOKRACIJO IN SKUPNO BLAGINJO
Z DRŽAVAMI JUŽNEGA SREDOZEMLJA

UVOD

Dogodki, ki se odvijajo v južnih sosednjih državah, se bodo zapisali v zgodovino. Odražajo temeljno družbeno preobrazbo ter bodo imeli trajne posledice ne samo za ljudi in države v regiji, ampak tudi za preostali del sveta, zlasti za EU. Trenutne spremembe pomenijo za ljudi v regiji upanje na boljše življenje, večje spoštovanje človekovih pravic, pluralizem, pravno državo in družbeno pravičnost – univerzalne vrednote, za katere si vsi prizadevamo. Prehod v popolno demokracijo ni nikoli lahek – z njim so povezana tudi tveganja in negotovost. EU mora sprejeti jasno in strateško odločitev, tj. da kljub pričakovanim težavam podpre prizadevanja za načela in vrednote, ki jih varuje. Zato ne sme imeti zgolj vloge pasivnega opazovalca. Odločno mora podpreti željo ljudi v sosednjih državah, da bi uživali iste svoboščine, kot so naše pravice. Evropske države imajo svoje lastne izkušnje z demokratično tranzicijo. Evropska unija ima ponosno tradicijo podpiranja držav v tranziciji iz avtokratskih režimov v demokracijo najprej na jugu, nedavno pa v Srednji in Vzhodni Evropi. Čeprav se EU zaveda, da so to zlasti notranji procesi sprememb, lahko ponudi strokovno znanje – strokovno znanje vlad, evropskih institucij (Evropske komisije in Evropskega parlamenta), lokalnih in regionalnih organov, političnih strank, ustanov, sindikatov in organizacij civilne družbe. Obstaja skupni interes za demokratično, stabilno in mirno južno Sredozemlje, v katerem vlada blaginja.

Menimo, da je napočil čas, da v odnosih med EU in njenimi južnimi sosednjimi državami naredimo kakovosten korak naprej. Ta novi pristop naj bi nedvoumno temeljil na skupni zavezanosti skupnim vrednotam. Na zahteve po politični participaciji, dostojanstvu, svobodi in možnostih zaposlovanja, ki so bile izražene v zadnjih tednih, se je mogoče odzvati zgolj s hitrejšimi in višje zastavljenimi političnimi in gospodarskimi reformami. EU je vse svoje južne sosednje države, ki so takšne reforme sposobne in pripravljene izvesti, pripravljena podpreti v okviru **partnerstva za demokracijo in skupno blaginjo**. Skupaj se je treba zavezati demokraciji, človekovim pravicam, družbeni pravičnosti, dobremu upravljanju in pravni državi. Partnerstvo mora temeljiti na konkretnem napredku na teh področjih. **Pristop** mora biti **diferenciran**. Kljub nekaterim skupnim lastnostim se države v regiji med seboj razlikujejo, zato se moramo nanje odzvati glede na njihove posebnosti.

Partnerstvo za demokracijo in skupno blaginjo mora temeljiti na naslednjih treh elementih:

- demokratičnem prehodu in krepitvi institucij s posebnim poudarkom na temeljnih svoboščinah, ustavnih reformah, reformah sodstva in boju proti korupciji,
- močnejšem partnerstvu z ljudstvom s posebnim poudarkom na podpori civilni družbi ter boljšim možnostim za izmenjavo in ustvarjanje medčloveških stikov, zlasti z mladino,
- vzdržni in vključujoči rasti ter gospodarskem razvoju, zlasti na podpori malim in srednje velikim podjetjem (MSP), poklicnemu in strokovnemu izobraževanju, izboljšanju zdravstvenega in izobraževalnega sistema ter razvoju revnejših regij.

V tem sporočilu je pojasnjeno, kaj je EU storila, da bi se odzvala na kratkoročne posledice nedavnih dogodkov v severni Afriki. Opisan je tudi naš pristop k dolgoročnemu procesu, s katerim naj bi se uresničila visoka pričakovanja, ki so zaživela v regiji. Ta pristop bo temeljil na poslušanju, in sicer ne samo prošnji partnerskih vlad za podporo, ampak tudi zahtev civilne družbe.

Korenite spremembe v političnem okolju južnega Sredozemlja od EU zahtevajo spremenjen pristop k regiji – prednostne teme diferenciacije, pogojenost in partnerstva med našimi družbami se obravnavajo v ponovnem pregledu evropske sosedске politike, ki ga bomo predložili aprila v skupnem sporočilu.

1. NAŠ TAKOJŠNJI ODZIV

- Humanitarna pomoč (30 milijonov EUR)
- Boljše konzularno sodelovanje in evakuacije
- Skupne operacije agencije Frontex
- Črpanje sredstev iz sklada EU za zunanje meje in evropskega sklada za begunce v višini 25 milijonov EUR
- Obisk visoke predstavnice / podpredsednice Komisije v Tuniziji in Egiptu in mednarodno usklajevalno srečanje v Bruslju
- Podpora demokratični tranziciji

Naša prva skrb je bila, da se hitro in učinkovito odzovemo na neposredne izzive nastale situacije v naših južnih sosednjih državah ter da preprečimo in prestrežemo tveganja nadaljnega prelivanja krvi in težavnih razmer.

Komisija je zagotovila 30 milijonov EUR **humanitarne pomoči**, s katero naj bi zadovoljila najnujnejše humanitarne potrebe v Libiji in humanitarne potrebe razseljenih oseb na tunizijski in egiptovski meji. S to pomočjo zagotavljamo zdravniško pomoč in pomoč v hrani, zatočišča in druge potrebščine. Strokovnjaki Komisije so na terenu in pripravljajo krizni načrt, da se bomo lahko hitro odzvali, če se bo situacija še poslabšala. Moramo biti pazljivi, saj humanitarna kriza grozi, da se bo zaradi bega ljudi iz Libije razširila tudi na sosednje države v Magrebu in podsaharski Afriki. Komisija bo finančno pomoč povečala, če bodo to zahtevale potrebe na terenu. Države članice EU pozivamo, da se podobno odzovejo.

Med vsemi državami članicami in EU še naprej poteka tesno konzularno sodelovanje, delovati pa so začeli tudi ustrezni mehanizmi EU, med drugim Situacijski center Evropske službe za zunanje delovanje, ki zagotavlja hitro izmenjavo informacij in čim bolj učinkovito uporabo virov. Da bi pospešili evakuacijo evropskih državljanov po zračnem in morskem mostu, je bil 23. februarja aktiviran mehanizem civilne zaščite EU (MIC). Ta prizadevanja podpira vojaško osebje EU. Komisija sodeluje z mednarodnimi organizacijami (UNHCR, Mednarodna organizacija za migracije, IOM), da bi pomagala ljudem, ki želijo zapustiti Libijo in se vrniti v domovino. Za krepitev kratkoročnih ukrepov bi lahko preučili uporabo instrumentov skupne varnostne in obrambne politike (SVOP).

Komisija je mobilizirala instrumente, s katerimi želi podpreti Italijo in po potrebi druge države članice pri morebitnem množičnem pritoku priseljencev iz severne Afrike. Ta odziv obsega tudi operativne ukrepe in finančno pomoč. Skupna operacija agencije **Frontex** po imenu HERMES 2011, v kateri sodelujejo številne države članice s svojo opremo in strokovnjaki, se je začela 20. februarja. Pri morebitnih novih pritokih priseljencev bi lahko operacije agencije Frontex po potrebi okrepila. Poleg tega je Komisija med drugim pripravljena zagotoviti finančno pomoč iz skladov, kot sta sklad EU za zunanje meje in evropski sklad za begunce, ki skupaj znaša 25 milijonov EUR.

V **Tuniziji** je bilo 17 milijonov EUR dodeljenih za neposredno in kratkoročno podporo demokratični tranziciji ter za pomoč revnim območjem v notranjosti. Paket vsebuje sredstva za vzpostavitev ustreznega pravnega okvira za izvajanje **volitev** ter za misijo EU za opazovanje volitev kot podporo delu Nacionalne komisije za ustavne reforme in volitve. Vsebuje tudi dodatna sredstva za civilno družbo. Nadaljnja sredstva za demokratične reforme bodo zagotovili prek instrumenta za stabilnost. Visoka predstavnica / podpredsednica Komisije je po obiskih v Tuniziji in Egiptu 23. februarja sklicala mednarodno zasedanje, na katerem je z glavnimi partnerji in najpomembnejšimi mednarodnimi finančnimi institucijami (IFI) izmenjala mnenja o razvoju dogodkov v regiji. Na zasedanju je bilo potrjeno, da morajo biti prizadevanja mednarodne skupnosti tesno usklajena ter prilagojena prednostnim nalogam Tunizijcev in Egipčanov, ki morajo ta prizadevanja tudi usmerjati.

Prezgodaj bi bilo, da bi za **Egipt** napovedali paket pomoči, dokler njegovi organi ne bodo pripravljene zahtevati pomoči ter opredeliti prednostnih potreb. Ko bodo pripravljene, bo EU lahko zagotovila pomoč, ki bo v skladu s takšnimi prednostnimi nalogami.

V **Libiji** je EU ostro obsodila dejanja, ki jih je zagrešil Gadafijev režim. Takoj je zaustavila pogajanja o okvirnem sporazumu med EU in Libijo ter celotno tehnično sodelovanje z Libijo. Poleg sankcij ZN je EU 28. februarja sprejela nadaljnje omejevalne ukrepe, npr. embargo na opremo, ki se lahko uporablja za notranjo represijo, avtonomno omejevanje potovanj ter zamrznitev sredstev. Predlagala je tudi dodatne ukrepe.

2. PRILAGODITEV NAŠEGA PRISTOPA

- Ponovni pregled in prilagoditev sosedске politike EU
- Približevanje naprednemu statusu v pridružitvenih sporazumih
- Izboljšanje političnega dialoga

Odziv EU na spremembe, ki se dogajajo v regiji, mora biti bolj osredotočen, inovativen in visoko zastavljen, prilagoditi pa se mora potrebam ljudi in dogajanju na terenu. Politične in gospodarske reforme se morajo dopolnjevati ter prispevati k zagotavljanju političnih pravic in svoboščin, politične odgovornosti in udeležbe. EU mora biti pripravljena, da bo državam, ki se za to želijo odločiti, ponudila večjo podporo, ter da bo podporo ponovno preučila, če bodo te države zašle s poti.

Ta novi pristop, t. i. **partnerstvo za demokracijo in skupno blaginjo**, je temeljna sprememba v odnosih EU z navedenimi državami partnericami, ki so se zavezale k posebnim, merljivim reformam. Gre za **pristop, ki temelji na spodbudah**, in diferencira med posameznimi državami („več za več“): tiste države, ki bodo razširile obseg reform in jih hitreje izvajale, bodo lahko računale na večjo podporo EU. Pri tistih državah, ki bodo z dogovorjenimi načrtovanimi reformami zamujale ali jih ne bodo izvajale, se bo podpora prerazporedila ali preusmerila.

Tesnejše politično sodelovanje torej pomeni približevanje višjim standardom človekovih pravic in upravljanja, ki bodo temeljili na najnižjih merilih, na podlagi katerih se bo ocenjevala njihova uspešnost. **Pogoj za vstop v partnerstvo mora biti zavezanost k ustrezno nadzorovanim, svobodnim in poštenim volitvam**. Pomeni tudi tesnejše sodelovanje na področju skupne zunanje in varnostne politike (SZVP) ter na mednarodnem prizorišču pri vprašanih skupnega interesa. EU bo še naprej zavezana k mirnemu reševanju sporov v državah v regiji in med njimi ter jih bo pri tem tudi podpirala. Partnerstvo mora podpreti okrepljen politični dialog. EU bo z državami v regiji poglobila dvostranski politični dialog na vseh ravneh, takoj ko bodo to dopuščale lokalne razmere, glavni poudarek pa bo na človekovih pravicah in politični odgovornosti.

Partnerske države, ki izvajajo potrebne reforme, lahko pričakujejo, da se bodo **pogajanja** o pridružitvenih sporazumih **nadaljevala**, da bi dosegli „napreden status“, ki omogoča bistveno bolj okrepljen politični dialog ter tesnejšo povezanost partnerskih držav z institucijami EU. To bo zajemalo večja prizadevanja za mobilnost in boljši dostop do trga EU.

3. DEMOKRACIJA IN KREPITEV INSTITUCIJ

- Razširitev obsega podpore civilni družbi
- Ustanovitev Sklada za civilno družbo v sosedstvu
- Podpora forumu o socialnem dialogu

EU je pripravljena podpreti procese demokratičnih in ustavnih reform. Reforma sodstva, povečana preglednost in boj proti korupciji so v tem procesu še posebej pomembni, saj spodbujajo tuje in domače naložbe v gospodarstvo ter prinašajo vidne spremembe v vsakdanje življenje ljudi. Prek instrumentov, kot sta twinning in urad TAIEX, smo pripravljene zagotoviti strokovno znanje ter tako podpreti krepitev zmogljivosti s posebnim poudarkom na krepitvi uradnih organov, ki lahko zagotovijo utrditev sprememb, tudi na regionalni in lokalni

ravni. Zagotovili bomo tudi vse naše strokovno znanje, ki ga imamo na področju nudenja pomoči pri volitvah, ter spremljali volitve v Tuniziji in Egiptu, če bodo tako zahtevali tamkajšnji organi.

Dobro razvita **civilna družba** lahko varuje človekove pravice ter podpre demokratizacijo in dobro upravljanje, saj ima pomembno vlogo pri omejevanju javnega primanjkljaja. Vrsta nevladnih organizacij in organizacij civilne družbe lahko zagotovi potrebno podporo za reforme in vključenost na področja blizu državljanom, npr. človekove pravice, okolje, družbeni in gospodarski razvoj. Na tem področju si moramo prizadevati, da bi čim bolj povečali obseg pomoči, ki jo države članice lahko zagotovijo v kratkem času, da se razvijejo platforma za civilno družbo, politične stranke, sindikati in združenja. To bi lahko zagotovili s sredstvi EU ter podporo političnih strank, sindikatov, fundacij in ustreznih nevladnih organizacij EU. Ženske imajo pomembno vlogo pri spremembah v regiji, zato bo načelo enakosti med spoloma imelo pomembno vlogo tudi pri prihodnji podpori EU.

Pri aprilskem ponovnem pregledu evropske sosedске politike bomo oblikovali predloge, kako naj EU okrepi podporo organizacijam civilne družbe v sosednjih državah. To bo obsegalo predvidena sredstva za civilno družbo (**Sklad za civilno družbo v sosedstvu**), ki naj bi omogočila razvoj zmogljivosti javnega zagovarjanja organizacij civilne družbe ter povečala njihovo sposobnost za spremljanje reform in učinkovito udeležbo v političnem dialogu.

Socialni dialog med sindikati in delodajalci pomembno vpliva na krepitev reformnih prizadevanj. Trenutno nastajajo novi sindikati in združenja delodajalcev. Ti zagotavljajo priložnost za učinkovitejši socialni dialog. Podpreti bi ga bilo treba prek evro-sredozemskega foruma o socialnem dialogu, ki bo lajšal izmenjavo med sredozemskimi socialnimi partnerji na področju ključnih vprašanj zaposlovanja in sociale ter podprl krepitev institucij.

EU že podpira reformo javne uprave, ki naj bi poenotila in okrepila osnovne politične procese, pripravo proračuna ter zmogljivosti za zbiranje domačih sredstev prek učinkovitih, poštenih in vzdržnih davčnih sistemov in uprav. Da bi ti programi bolje podprli boj proti korupciji in nezakonitim finančnim tokovom ter izboljšali dobro finančno poslovanje, morajo biti osredotočeni tudi na preglednost poslovanja in odgovornost javne uprave.

4. REŠEVANJE IZZIVOV NA PODROČJU MOBILNOSTI

- Sklenitev partnerstev o mobilnosti
- Okrepljeno schengensko lokalno sodelovanje
- Popolnoma izkoristiti izboljšave vizumskega zakonika EU

Medčloveški odnosi so pomembno sredstvo spodbujanja medsebojnega razumevanja in podjetništva, ki bosta podprla kulturni in gospodarski razvoj celotne sredozemske regije ter integracijo priseljencev v EU.

Ključni element pri tem je večja **krepitev zmogljivosti** v sredozemskih državah na področju meja/migracij/azila ter učinkovitejše sodelovanje na področju pregona, da se izboljša varnost v Sredozemlju.

Skupaj s partnerskimi državami bi bilo treba začeti izvajati **partnerstva za mobilnost**. Zagotovili naj bi celovit okvir, ki bo omogočal dobro upravljanje pretoka oseb med EU in tretjo državo. Partnerstva za mobilnost zajemajo pobude, kot so vizumski dogovori in dogovori o zakonitih migracijah; pravni okviri za (gospodarsko) migracijo, krepitev

zmogljivosti za nakazila priseljencev v matične države in učinkovito ujemanje povpraševanja po delovni sili s potrebami po njej, programi za vračanje in ponovno integracijo, nadgradnjo azilnih sistemov glede na standarde EU itd. V zameno za večjo mobilnost morajo biti partnerji pripravljeni temeljito krepiti zmogljivosti in zagotoviti ustrezno finančno podporo za upravljanje meje, preprečevanje nezakonitih migracij in trgovine z ljudmi ter boj proti njim, vključno z okrepljenim pomorskim spremljanjem, vračanjem nezakonitih migrantov (dogovori o vračanju in ponovnem sprejemu) ter za krepitev zmogljivosti in sposobnosti organov pregona, s čimer bi se preprečila organiziran čezmejni kriminal in korupcija.

Kratkoročno bo Komisija sodelovala z državami članicami pri **zakonodaji o zakonitih migracijah in vizumski politiki ter tako podpirala cilj večje mobilnosti, zlasti za študente, raziskovalce in poslovneže**. Sodelovanje v okviru schengenskega lokalnega sodelovanja bi bilo treba okrepiti, v celoti pa bi bilo treba tudi uporabljati praktične izboljšave in določbe o prožnosti za prosilce za vizum v vizumskem zakoniku EU, vključno z izdajanjem vizumov za večkratni vstop potnikov v dobri veri in posebnih skupin (npr. raziskovalcev, študentov in poslovnežev). Z državami južnega Sredozemlja mora načrtovati pogajanja o sporazumih o poenostavitvi vizumskih postopkov za kratkoročno bivanje, ki bodo temeljili na diferenciranem pristopu in pristopu na podlagi dokazil. Po potrebi bo zagotovila finančno pomoč. **Komisija poziva zakonodajalca, da hitro sprejmeta direktivo o sezonskih delavcih iz tretjih držav in direktivo o premestitvah znotraj podjetja, ki bosta prav tako povečali mobilnost v EU.**

Če se bodo sporazumi o poenostavitvi vizumskih postopkov in ponovnem sprejemu učinkovito izvajali, bi lahko dolgoročno Komisija za posamezne partnerske države od primera do primera preučila postopne faze za liberalizacijo vizumskega režima, pri čemer bi upoštevala splošne odnose z zadevno partnersko državo ter izpolnjevanje pogojev za dobro vodeno in varno mobilnost.

5. SPODBUJANJE VKLJUČUJOČEGA GOSPODARSKEGA RAZVOJA

- Spodbujati mala in srednja podjetja (MSP) in ustvarjanje delovnih mest
- Prizadevati si za dogovor držav članic, da posojila EIB povečajo za 1 milijardo EUR
- Sodelovati z drugimi zainteresiranimi stranmi, da se mandat Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD) razširi na države v regiji
- Spodbujati ustvarjanje delovnih mest in usposabljanje

Nemiri v več južnosredozemskih državah so očitno povezani s šibkim gospodarstvom – veliko gospodarstev zaznamujejo neenaka porazdelitev bogastva, nezadostne družbene in gospodarske reforme, majhno število novih delovnih mest, slabi izobraževalni sistemi in sistemi usposabljanja, ki ne zagotavljajo znanja in izkušenj, kakršne potrebuje trg dela, ter slabo trgovinsko povezovanje v regiji.

Države v regiji si morajo prizadevati za ponovno oživitev gospodarstev in s tem za trajnostno in vključujočo rast, razvoj revnejših regij in ustvarjanje delovnih mest. Mala in srednja podjetja (MSP) imajo pomembno vlogo pri ustvarjanju delovnih mest. Za uspeh potrebujejo trden regulativni okvir, ki spodbuja podjetja in podjetništvo. EU je pripravljena to podpreti s političnim dialogom in sodelovanjem v okviru evro-sredozemskega delovnega programa za industrijsko sodelovanje. To naj bi spremljali integrirane politike zaposlovanja in socialne politike, vključno z ustreznimi pobudami na področju usposabljanja in potrebami trga dela,

družbenim dialogom, zagotovitvijo omrežij socialnega varstva in preoblikovanjem neformalnega sektorja.

Ta prizadevanja lahko okrepijo tudi mednarodne finančne institucije. Sredstva bi lahko zagotovila Evropska investicijska banka (EIB), če pa se zainteresirane strani zunaj EU ne bi strinjale, pa Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD). EIB je v regiji aktivna že več kot 30 let, bančne operacije pa izvaja v okviru Sklada za evro-sredozemske naložbe in partnerstvo (FEMIP). FEMIP je dejavna v devetih južnosredozemskih državah, zlasti na področju naložb v infrastrukturo in podpore zasebnemu sektorju. EIB bi lahko poleg pospeševanja izvajanja in odobritve projektov, ki so trenutno v pripravi, sredozemski regiji v prihodnjih treh letih zagotovila približno 6 milijard EUR, če Svet odobri dodatni sveženj posojil v višini 1 milijarde EUR, ki ga je pred kratkim predlagal Evropski parlament. **Komisija podpira to povečanje posojil in poziva Svet, da o njem hitro sprejme dogovor.**

Svet tudi poziva, da sprejme predlog o vrnjenih sredstvih EIB, ki ga je predložila maja 2008. EIB in drugi finančni posredniki bi lahko tako vrnjena sredstva v okviru FEMIP iz predhodnih finančnih operacij ponovno investirali v zasebni sektor. V neposredni prihodnosti bi lahko s to ureditvijo zdaj zbrali približno 120 milijonov EUR, do leta 2013 pa 200 milijonov EUR.

EBRD, ki še ni dejavna v južnosredozemskih državah, bi svoje poslovanje lahko razširila, če bi se spremenil statut banke. Če se bodo strinjale vse zainteresirane strani, bi s tem letne poslovne dejavnosti EBRD sprva dosegle 1 milijardo EU v okviru obstoječih virov. **Komisija podpira razširitev operacij EBRD ter države članice EU in vlade drugih zainteresiranih strani poziva, da jo pri tem čim prej podprejo.**

Te pobude npr. ne bodo šle na račun posojil drugim dejavnim državam v vzhodnem sosedstvu.

6. ZAGOTAVLJANJE ČIM VEČJEGA VPLIVA TRGOVINE IN NALOŽB

- Sprejem vseevropsko-sredozemskih preferencialnih pravil o poreklu
- Hitra odobritev sporazumov o kmetijskih in ribiških proizvodih
- Pospešitev pogajanj o trgovini s storitvami
- Pogajanja o poglobljenih območjih proste trgovine

Trgovina in naložbe so gonilna sila za rast ter pripomorejo k zmanjšanju revščine. Združujejo ljudi, ohranjajo vezi med narodi in prispevajo k politični stabilnosti. Da pa lahko trgovina in instrument FDI dosežeta svoj potencial, morata delovati v dobrem poslovnem okolju, za katerega so po drugi strani potrebni okrepljena pravna država in sodstvo, preprečevanje korupcije in učinkovitejši upravni postopki.

V odnosih z EU na področju trgovine in naložb so države v regiji dosegle različen napredek. Nekatere države (Tunizija, Maroko, Egipt in Jordanija) dokaj dobro napredujejo, druge (Sirija, Alžirija in Libija) precej slabše. EU je razen s Sirijo in Libijo z državami iz celotne regije sklenila sporazume o prosti trgovini, ki določajo prost dostop do trga za industrijske proizvode. Pred kratkim je izboljšala preferencialne dostope do trga za kmetijske in ribiške proizvode, zlasti z Egiptom in Jordanijo, trenutno pa se pogaja o več drugih sporazumih s tega področja oziroma je v fazi njihovega potrjevanja, npr. z Marokom. Z Marokom si izmenjujemo tudi ponudbe za liberalizacijo storitev, vendar pa glavno nerešeno vprašanje ostaja mobilnost delavcev.

Ukrepi EU v podporo trgovini in naložbam morajo biti prilagojeni položaju v posamezni državi, vključno s hitrostjo in obsegom reform na splošno, med drugim tudi trenutni stopnji spremenljivosti v regiji.

Kratko- do srednjeročno bi si lahko EU zadala naslednje cilje:

- pospešiti sklenitev sporazumov o liberalizaciji trgovine in njihovo odobritev s strani EU, zlasti o kmetijskih in ribiških proizvodih s Tunizijo in Marokom,
- začeti pogajanja o sporazumih o skladnosti in sprejemljivosti industrijskih proizvodov,
- pospešiti trenutna dvostranska pogajanja o liberalizaciji trgovine s storitvami (vključno s poenostavitvijo postopkov za izdajanje vizumov za osebe iz določenih poklicnih kategorij),
- skleniti enotno regionalno **Konvencijo o vseevropsko-sredozemskih preferencialnih pravilih o poreklu** v letu 2011. Pri tem bi bilo treba ponovno revidirati sama pravila o poreklu. Izhodiščna točka za te reforme je pred kratkim sprejeti režim za države upravičenke do splošnega sistema preferencialov (GSP). **Komisija poziva Svet in Evropski parlament, da po posvetovanju z Evropskim parlamentom takoj sprejmeta predloge o enotni regionalni konvenciji, ki čakajo na sprejetje.**

Srednje- do dolgoročno je skupni cilj, ki je bil določen tako v regionalnih kot tudi dvostranskih razpravah z južnosredozemskimi partnerji, priprava poglobljenih in izčrpnih območjih proste trgovine, ki bi temeljila na veljavnih evro-sredozemskih pridružitvenih sporazumih in akcijskih načrtih za evropsko sosedsko politiko. Biti morajo del širšega izčrpnega svežnja, ki bo podprl demokratične in gospodarske reforme. Z državami, ki si jasno prizadevajo za tak proces politične in gospodarske preobrazbe, se je treba začeti pogajati. Poleg samega ukinjanja uvoznih dajatev morajo ti sporazumi spodbujati postopno tesnejšo gospodarsko povezovanje naših južnosredozemskih partnerjev in evropskega enotnega trga, vsebovati pa morajo tudi ukrepe, kot je približevanje zakonodaje. Poseben poudarek mora biti na ukrepanju na področjih, kot so konkurenčna politika, javna nabava, zaščita naložb ter sanitarni in fitosanitarni ukrepi.

7. KREPITEV SEKTORSKEGA SODELOVANJA

- Ustanovitev energetske skupnosti med EU in južnim Sredozemljem
- Izvajanje podpornega programa za razvoj kmetijstva in podeželja
- Povečanje udeležbe v izobraževalnih programih
- Razvoj interneta in drugih komunikacijskih tehnologij

Južno Sredozemlje je za EU strateško pomembno zaradi **varne oskrbe s plinom in nafto** iz nekaterih držav, pa tudi širše, med drugim tudi zaradi tranzita iz regije. Obstaja jasen potencial za ustanovitev evro-sredozemskega partnerstva na področju proizvodnje obnovljivih virov energije in njihovega upravljanja, zlasti pri sončni in vetrni energiji, ter za sprejetje skupnega pristopa za zagotavljanje energetske varnosti. Možnost za novo partnerstvo bi lahko predstavljale skupne naložbe v obnovljive vire energije v južnem Sredozemlju, ki bi ustrezale evropskemu scenariju dekarbonizacije do leta 2050, če bodo zagotovljene ustrezne tržne možnosti za uvoz električne energije.

Zaželeno je, da ima vključitev južnega Sredozemlja v evropski notranji energetski trg verodostojno perspektivo, ki bo temeljila na diferenciranem in postopnem pristopu. Srednje- do dolgoročno bi to pomenilo ustanovitev energetske skupnosti med EU in južnim

Sredozemlju, začenši z magrebškimi državami, in možno postopno širitev na mašreške države. Razširitev Pogodbe o ustanovitvi energetske skupnosti z Unijinimi vzhodnimi in jugovzhodnimi sosednjimi državami, oziroma glede na pridobljene izkušnje bi ta skupnost morala upoštevati ustrezne dele energetske zakonodaje EU, s čimer bi spodbujala pravo in zanesljivo zблиževanje energetske politik južnosredozemskih partnerjev s politiko EU.

Glavni poudarek pri dejavnostih EU v regiji mora biti na **izobraževanju**. Pri spodbujanju demokracije in zagotavljanju kvalificirane delovne sile, ki bosta pripomogli k modernizaciji južnosredozemskega gospodarstva, je ključno zmanjšati veliko nepismenost. Zmenjave med univerzami so dragocene, poglobiti pa je treba tudi sodelovanje v programih Erasmus Mundus, Euromed Youth in Tempus, da se znatno poveča število oseb iz partnerskih držav južnega Sredozemlja, ki sodelujejo v teh programih. Pomembno vlogo pri odpravljanju neenakosti imata tudi poklicno izobraževanje in usposabljanje (VET). Pri tem je treba organizirati nacionalne razprave s ključno zainteresirano javnostjo ter pri tem opredeliti glavne strateške prvine integrirane politike VET. Spodbujati je treba tudi izmenjavo najboljših praks pri programih, ki povečujejo usposobljenost nezaposlenih.

Turizem v številnih državah južnega Sredozemlja predstavlja pomemben del BDP. EU si mora prizadevati za razširitev sedanjih pobud, tj. pobude „evropska območja odličnosti (EDEN)“, v okviru katere se spodbujajo trajnostni modeli turizma, in pobude Calypso, ki podpira turizem izven glavne sezone v teh državah. Pomembna sta tudi varstvo in spodbujanje **kulturne raznolikosti**, zato se je EU zavezala nadaljnjemu razvoju kulturnih pobud v južnosredozemski regiji.

Nedavni dogodki v južnem Sredozemlju, ki jih je spremljalo povišanje cen hrane, so pokazali, da mora EU partnerskim državam nujno pomagati pri izboljšanju učinkovitosti in produktivnosti **kmetijskega sektorja** kot tudi pri zagotavljanju varne preskrbe s hrano. Komisija bi razvoj na podeželju lahko podprla z novo pobudo – **evropskim sosedskim skladom za razvoj kmetijstva in podeželja**. Program bi temeljil na najboljši praksi EU pri razvoju podeželja. Vseboval bi pomoč za naložbe in vzpostavitev upravnih zmogljivosti, s čimer bi olajšal modernizacijo kmetijske proizvodnje, ki bi bila v skladu z varnostnimi standardi EU za kakovost in prehrano. Lahko bi ga razvili v tesnem sodelovanju z Organizacijo za prehrano in kmetijstvo (FAO), Svetovno banko in morda tudi z EIB.

Na področju **prometa** mora biti sodelovanje osredotočeno na upravljanje zračnega prometa ter na izboljšanje letalske varnosti in zaščite, da se vzpostavi evro-sredozemski zračni prostor. To bo vključevalo razširitev Skupne evropske geostacionarne navigacijske storitve (EGNOS) na sredozemske partnerje. Sodelovanje s sredozemskimi partnerji pri izvajanju sredozemske pomorske strategije naj bi povečalo pomorsko varnost, zaščito in spremljanje.

Uporaba **elektronskih komunikacijskih tehnologij** je poleg satelitske radiodifuzije bistveno olajšala val sprememb v sredozemskih državah. Široka uporaba mobilnih telefonov ter družbeno mreženje prek interneta sta pokazala, kako pomembna so orodja in tehnologije informacijske družbe pri kroženju informacij. V državah, v katerih je kroženje informacij deloma omejeno, lahko taka orodja bistveno olajšajo demokratizacijo družb in ustvarjanje javnega mnenja s spodbujanjem svobode izražanja.

Čeprav se nekatere regulativne reforme izvajajo, v veliko južnosredozemskih državah regulativno okolje še vedno ni dovolj razvito, da bi unovčilo celotni potencial, ki ga ima za rast in produktivnost sektor informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Glavni kritični dejavniki, ki še vedno niso razrešeni, so vzpostavitev resnično odprtih trgov (ki pogosto ostanejo podobni monopolom), ustanovitev neodvisnih regulativnih organov, vzpostavitev enakih pogojev in konkurenčnih pogojev za vse udeležence na trgu, učinkovito upravljanje s spektrom ter zaščitni ukrepi za uporabnikovo zasebnost in varnost.

Zagotavljanje varnosti, stabilnosti in odpornosti interneta ter drugih elektronskih komunikacijskih tehnologij je temelj vsake demokracije. Potrebno se je izogibati ravnanju, da bi državljanom arbitrarno odvzeli ali oteževali dostop do njih. Vsako enostransko domače poseganje lahko zaradi čezmejnega in medsebojno povezanega značaja elektronskih komunikacijskih tehnologij resno vpliva na druge dele sveta. Komisija bo razvila orodja, s katerimi bo lahko EU v ustreznih primerih pomagala organizacijam civilne družbe ali posameznim državljanom obiti takšne arbitrarne posege.

8. REGIONALNE IN PODREGIONALNE POSLEDICE

Dramatični dogodki, ki se odvijajo v regiji, se morda ne bodo enakomerno razširili po vsej regiji, učinki sprememb pa bodo lahko zelo različni. Regionalna razsežnost je postala pomembnejša in regionalno sodelovanje bo pomembno pri blaženju negativnih učinkov širjenja.

Zdaj bolj kot kdaj koli prej dinamika sprememb v regiji pomeni, da je treba v **mirovnem procesu na Srednjem Vzhodu** nujno doseči napredek. EU mora pri podpiranju političnih in družbenih sprememb v regiji tesno sodelovati s svojimi partnerji. Pri tem ima Turčija še posebej pomembno vlogo kot pomemben regionalni akter ter kot prepričljiv primer večstrankarske demokracije v državi s pretežno muslimanskim prebivalstvom.

Svež pogled na situacijo v regiji zahteva, da se pozitivni elementi barcelonskega procesa združijo s pozitivnimi elementi Unije za Sredozemlje v nov pristop. Regionalno sodelovanje, ki se je izkazalo za najučinkovitejše, je obsegalo projekte, ki so zagotovili konkretne prednosti – na področju okolja, energetike, prometa, trgovine in socialnega dialoga.

Spodbujati je treba regionalno gospodarsko povezovanje. EU bo podprla projekte, ki spodbujajo prosto trgovino med državami v regiji, približevanje zakonodaje, krepitev gospodarskega upravljanja ter infrastruktur, potrebnih za večjo regionalno trgovino.

Ideja, na kateri temelji Unija za Sredozemlje, je pozitivna – tj. visoka stopnja partnerstva med obema sredozemskima obalama. Vendar pa moramo priznati, da izvajanje ni zagotovilo pričakovanih rezultatov. Unija za Sredozemlje se mora reformirati, da bo lahko popolnoma unovčila svoj potencial. Delovati mora bolj kot katalizator, ki bo države, mednarodne finančne institucije in zasebni sektor povezoval pri konkretnih projektih, ki bodo ustvarjali delovna mesta, inovacije in rast, ki so v regiji tako zelo potrebni. Pomagala naj bi ustvariti prave pogoje za napredek mirovnega procesa na Srednjem Vzhodu, vendar pa ne smeta biti odvisna drug od drugega. Udeležba partnerskih držav v teh projektih bi lahko delovala po načelu spremenljive geometrije ter bo odvisna od njihovih potreb in interesov. Visoka predstavnica in Komisija sta v Uniji za Sredozemlje pripravljeni prevzeti pomembnejšo vlogo, ki bo v skladu z lizbonsko pogodbo.

9. FINANČNA POMOČ EU

- Preusmeritev dvostranskih programov v okviru instrumenta evropske sosedске politike
- Zagotovitev dodatnih sredstev

Za naše sosednje države so v okviru instrumenta evropske sosedске politike v obdobju do konca leta 2013 zagotovljeni približno 4 milijoni EU. Največji del te pomoči se zagotavlja prek dvostranskih programov pomoči. Ker je večina programov, ki se izvajajo ali pripravljajo, namenjena trem prednostnim nalogam „partnerstva“, teža nedavnih sprememb v regiji zahteva

obsežen pregled in morebitno preusmeritev pomoči EU, o katerih se bomo dogovorili s partnerskimi državami.

Tuniziji in Egiptu smo dali jasno vedeti, da smo pripravljeni skrbno preučiti popolno preusmeritev naših dvostranskih programov za obdobje 2011–2013 (240 oziroma 445 milijonov EUR), da bi se bolje odzvali na trenutne izzive in zagotovili, da naš odziv ustreza legitimnim prizadevanjem ljudstva. To pomeni, da bodo po vsej regiji programi pregledani v tesnem sodelovanju in partnerstvu z državami upravičenkami. Države članice pozivamo, da podobno pregledajo svoje dvostranske programe, da bo učinek pomoči EU čim večji. Glede na trenutni proračunski položaj menimo, da bodo trenutni dogodki zahtevali največja prizadevanja doslej pri doseganju največjega usklajevanja in skladnosti med prizadevanji držav članic kot tudi z EU. Še naprej si bomo prizadevali za največjo interakcijo in sodelovanje z mednarodnimi finančnimi institucijami.

Pregledovanje in preusmeritev pomoči je prvi korak pri zagotavljanju pomoči partnerskim vladam, da bodo te lahko utrdile reforme in družbeno-gospodarski razvoj. Čeprav smiselna ocena potreb še ni mogoča, bo proces reform potreboval znatno podporo. Ta se bo zagotovila v okviru sedanjega proračuna EU¹.

Posebna pozornost bo namenjena tudi spodbujanju naložb zasebnega sektorja iz EU v države južnega Sredozemlja. Komisija bo zato še naprej povečevala posojila sklada FEMIP iz Evropske investicijske banke in drugih mednarodnih finančnih institucij, in sicer s Sosedskim posojilnim skladom, ki zagotavlja podporo v obliki nepovratnih sredstev za naložbe v infrastrukturo in razvoj zasebnega sektorja². **Potencial Sosedskega posojilnega sklada (NIF) pri povečevanju sredstev je ogromen.**

Zasebnim tujim neposrednim naložbam, ki jih taki finančni instrumenti podpirajo, naj bi koristile tudi stroge določbe o zaščiti naložb, Komisija pa bo zagotovila informacijsko orodje in razvila okvir za zaščito naložb za evropska podjetja, ki se zanimajo za naložbe v državah južnega Sredozemlja.

Poleg tega bodo nekatere države, ki se bodo verjetno znašle v **kratkoročnih makroekonomskih težavah**, ki so posledica vpliva krize na trgovino, naložbe, turizem in prekinitve domače proizvodnje, morda potrebovale makroekonomska pomoč. Če bo Mednarodni denarni sklad izvajal posojilne programe in če bodo potrebe po zunanjem financiranju potrjene, bi bile države, ki jih zajema evropska sosedska politika, upravičene do **makrofinančne pomoči EU (MFA)**.

10. SKLEPNE UGOTOVITVE

To so prvi predlogi za vzpostavitev novega partnerstva, s katerim bi podprli spremembe v južnem Sredozemlju. Ko bo vsaka država posebej nakazala, kaj potrebuje od evropskih partnerjev, mora takojšni in kratkoročno podpiri slediti dolgoročna pomoč.

Evropska unija je morala v svoji dvojni razsežnosti kot skupnost demokratičnih držav članic in kot unija ljudi premagati zgodovinske ovire. Ta zgodba uspeha je bila mogoča, ker je upanje premagalo strah in svoboda represijo. Zato EU zelo dobro razume pričakovanja ljudi v južnih sosednjih državah. Želi jih podpreti pri vzpostavljanju pravih demokracij ter

---

¹ Po potrebi pod postavko 4 večletnega finančnega okvira za obdobje 2007–2013 prek instrumenta prožnosti in rezerv za nujno pomoč.

² Potencial Sosedskega posojilnega sklada (NIF) pri povečevanju sredstev je ogromen. V obdobju 2007–2010 so se dodeljena sredstva NIF za odobrene projekte povečala za 17-krat. Te možnosti naj bi v prihodnjih letih še bolj izkoristili.

miroljubnih družb blaginje. Seveda bodo vsaka država in njeni ljudje sami izbrali svojo pot in sami sprejeli odločitve. Prav je, da odločajo sami in ne da jim mi vsiljujemo rešitve. V tem sporočilu EU izraža odločenost, da jim pomaga na njihovi poti v boljšo prihodnost.

Priloga 1 GLOSAR

Pridružitveni sporazum

Pridružitveni sporazumi urejajo pogodbeno razmerja med Evropsko unijo (EU) in državo, ki ni članica EU. Lahko spodbujajo vzpostavitev ali okrepitev rednega dialoga in tesnih odnosov na področju politik in varnosti, postopno liberalizacijo trgovine z blagom, storitvami in kapitalom, gospodarsko sodelovanje, da se spodbudita gospodarski in družbeni razvoj in regionalno gospodarsko povezovanje, ter socialni in kulturni dialog ter dialog o človekovih pravicah. Pravna podlaga za sklenitev pridružitvenega sporazuma je člen 217 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). V Pogodbi o Evropske unije je v členu 8(2) posebno napotilo na sporazume s sosednjimi državami.

Pojem „napredni status“ v okviru pridružitvenega sporazuma pomeni okrepitev političnega sodelovanja in ustvarjanje novih priložnosti za razvoj gospodarskih in trgovinskih odnosov, postopno približevanje zakonodaje in tesnejše sodelovanje z nekaterimi evropskimi agencijami ter sodelovanje v evropskih programih.

Poglobljeno in izčrpno območje proste trgovine (DCFTA)

Sporazum o prosti trgovini, ki obravnava širok izbor trgovinskih vprašanj („izčrpno območje“) in ki naj bi odpravil trgovinske ovire „onstran meja“ s približevanjem zakonodaje ter tako notranji trg EU delno odprl drugi partnerici. Tovrstni sporazumi so trenutno sklenjeni le z državami evropske sosedске politike.

Evropska sosedska politika (ESP)

Komisija je v letih 2003 in 2004 evropsko sosedsko politiko predlagala kot okvirno politiko, s katero bi razširjena EU okrepila in poglobila odnose s svojimi 16 najbližjimi sosedami (Alžirija, Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Egipt, Gruzija, Izrael, Jordanija, Libanon, Libija, Moldavija, Maroko, Zasedeno palestinsko ozemlje, Sirija, Tunizija in Ukrajina), da bi se skupaj zoperstavile tveganju marginalizacije sosednjih držav, ki niso bile del zgodovinske širitve EU leta 2004, ter tako okrepile skupno območje blaginje, stabilnosti in varnosti. Ponovno pregledana ESP bo predvidoma sprejeta aprila 2011.

Akcijski načrti za evropsko sosedsko politiko

Ti dokumenti so rezultat pogajanj in so prilagojeni vsaki posamezni državi glede na njene potrebe in zmogljivosti ter njene interese in interese EU. Skupaj opredeljujejo načrt političnih in gospodarskih reform, tako da določajo kratko- in srednjeročne prednostne naloge (3–5 let). V njih so obravnavani politični dialog in reforme, gospodarsko in socialno sodelovanje ter razvoj, trgovinska vprašanja ter tržne in regulativne reforme, sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev, sektorske ureditve (promet, energetika, informacijska družba, okolje, raziskave in razvoj) ter človeška razsežnost (medosebni stiki, civilna družba, izobrazba, javno zdravje). Spodbude, ponujene v zameno za napredek pri ustreznih reformah, omogočajo močnejšo udeležbo v evropskih programih in omrežjih, obsežnejšo pomoč ter večji dostop do trga.

Evropski instrument sosedstva in partnerstva (ENPI)

Evropski instrument sosedstva in partnerstva je od leta 2007 pravna podlaga za dodeljevanje pomoči državam ESP in Rusiji, ki podpira dogovorjene prednostne naloge akcijskih načrtov ESP in strateško partnerstvo z Rusijo ter tako nadomešča nekdanje instrumente sodelovanja z vzhodnimi sosedami in Rusijo oziroma s sredozemskimi partnericami.

Barcelonski proces

Barcelonski proces je okvirna politika, ki so jo leta 1995 oblikovali zunanji ministri tedanjih 15 držav članic EU in 14 sredozemskih partnerskih držav, da bi nanjo oprli evro-sredozemsko partnerstvo, ki se je razvilo v Unijo za Sredozemlje. Partnerstvo ima tri glavne razsežnosti: politični in varnostni dialog, gospodarsko in finančno partnerstvo ter socialno, kulturno in medosebno partnerstvo. Z uvedbo evropske sosedске politike (ESP) leta 2004 je barcelonski proces postal predvsem večstranski forum za dialog in sodelovaje med EU in njenimi sredozemskimi partnericami, medtem ko dopolnilno dvostransko sodelovanje poteka zlasti v okviru ESP in ga urejajo pridružitveni sporazumi, sklenjeni s posameznimi partnerskimi državami.

Sklad za evro-sredozemske naložbe in partnerstvo (FEMIP)

Ta sklad združuje posojila Evropske investicijske banke, zajamčena s proračunom EU, in druge storitve EIB. Sredstva sklada se uporabljajo za pomoč pri gospodarskem razvoju in povezovanju sredozemskih partnerskih držav. Dejavnosti sklada se osredotočajo zlasti na pomoč zasebnemu sektorju in oblikovanje spodbudnega okolja za naložbe.

Evropska investicijska banka (EIB)

Evropska investicijska banka je finančna institucija Evropske unije. Njene delničarke so vse države članice Evropske unije, ki si delijo njen skupni vpisani kapital. Vloga EIB je zagotavljati dolgoročno finančno podporo za naložbene projekte. V Evropski uniji EIB podpira cilje politik EU na naslednjih področjih: mala in srednje velika podjetja, kohezija in konvergenca, boj proti podnebnim spremembam, varstvo okolja in trajnostne skupnosti, trajnostna, konkurenčna in varna energija, na znanju temelječe gospodarstvo ter vseevropska omrežja. Zunaj EU je EIB dejavna v več kot 150 državah, v katerih izvaja finančni steber zunanjega sodelovanja in razvojnih politik EU (razvoj zasebnega sektorja, razvoj infrastrukture, zanesljivost preskrbe z energijo in okoljsko trajnost).

Evropska banka za obnovo in razvoj (ERBD)

Evropska banka za obnovo in razvoj je bila ustanovljena leta 1991 kot odziv na velike politične in gospodarske spremembe v srednji in vzhodni Evropi. Je mednarodna finančna institucija, ki podpira projekte vse od srednje Evrope do srednje Azije, in sicer zlasti z vlaganjem v subjekte zasebnega sektorja, katerih potreb trg ne zmore v celoti zadovoljiti, da bi omogočila prehod k odprtim in demokratičnim tržnim gospodarstvom. Svoje delovanje je nedavno razširila na Turčijo.

Agencija FRONTEX

Frontex je evropska agencija za upravljanje in operativno sodelovanje na zunanjih mejah držav članic Evropske unije. Njen sedež je v Varšavi. Je specializiran in neodvisen organ, katerega naloga je usklajevati operativno sodelovanje med državami članicami na področju varnosti meja.

Magreb

Magreb navadno označuje pet severnoafriških držav: Maroko, Alžirijo, Tunizijo, Libijo in Mavretanijo ter sporno zahodnosaharsko ozemlje, čeprav se najpogosteje uporablja le za Alžirijo, Maroko in Tunizijo.

Mašrek

Mašrek označuje države vzhodno od Egipta in severno od Arabskega polotoka (Jordanija, Libija, Sirija in Zasedeno palestinsko ozemlje), čeprav navadno vključuje tudi Egipt.